

Posudek na diplomovou práci

Krev, slzy a smích: emoční paradigma ve zpravodajství

Vypracoval: Štěpán Pudlák

Na předkládané práci oceňují zejména skutečnost, že autor si vybral na této katedře ne zcela běžné téma a v jeho zpracování se obešel bez standardně používané literatury. Práce vyváženě kombinuje teoretické aspekty (neurobiologie, kognitivismus) a jejich využití v konkrétních případech. Ústřední teze sice není překvapivá, ale je formulována jasně a bez zbytečných oklik: současné zpravodajství je nemyslitelné bez toho, co autor označuje jako emoční paradigma, tedy obecný vzorec (str. 2) produkce zpráv směřující k tomu, aby byly v divákovi vyvolány určité emoce. Potud by práce mohla vypadat jako příspěvek k nějaké baudrillardovské teorii simulakra nebo jako pokus o další „demytologizující“ analýzu. Autor se naštěstí pouští jiným, daleko věcnějším směrem: naznačuje možnost úzkého propojení emočního paradigmatu a našeho vnímání politiky či jistého „ideologického“ aspektu zdánlivě tak bezprostřední věci, za jakou jsou emoce zpravidla pokládány.

Jestliže cílem využití emočního paradigmatu je nikoli překvapivě „vyvolat v divácích emoce a udržet tak jejich pozornost“ (str. 14), daleko zajímavější je potom výčet a analýza prostředků, jimiž je tohoto cíle dosaženo (autor se jim věnuje na str. 15 – 19), stejně jako rozbor psychologického pojetí emocí na str. 20 – 28. Oceňme rovněž, že autorův přístup není jen čistě teoretický a že dokáže průběžně své teze ilustrovat přesvědčivými příklady (např. str. 32).

Autor rovněž celkem věrohodně poukazuje na to, proč vlastně emoční paradigma ve zpravodajství převládlo: v kapitole o internalizaci emočního paradigmatu nás upozorňuje, že divák v tomto procesu internalizuje spíše kognitivní vzorce a schémata, než že by se ztotožňoval s konkrétním obsahem konkrétní zprávy. Tento typ internalizace nemá za cíl jen diváka o něčem konkrétním přesvědčit, nýbrž zapůsobit na jeho kognitivní schopnosti: „Má-li emoční paradigma zpravodajství vliv na podobu současné kultury, pak se musí projevit i na vztahu mezi emocemi a hodnotovými systémy obecně. Aby se hodnoty a morální normy určité ideologie prosadily, musí zvítězit v soutěži o pozornost, kterou mezi sebou vzájemně vedou média a jejímž prostředkem je právě emocionalizace“ (str. 40). Právě zde práce otevírá velice zajímavou perspektivu, neboť v takto vytyčeném konceptu „emočního paradigmatu“ již nefunguje jednoznačné rozlišení na „přírodní“ a „kulturní“ nebo na „kognitivní“ a „ideologické“. Proto je možno mluvit např. o „emoční hegemonii“ či „ideologické kontrole emocí“ (str. 41). A v takovém případě nelze říci, že média předkládají obraz, za nímž zaniká zobrazená realita (taková je standardní teze): předmětem manipulace se nestávají ani tak události ve vnějším světě (ať už to znamená cokoli), jako kognitivní faktory určující jejich recepci (viz str. 44: „Emoce nejsou vyvolávány pouze situacemi či událostmi, které se nás přímo dotýkají, nýbrž spíše mentálními reprezentacemi. Charakter zpravodajství (...) vyvolává emoce bez ohledu na vztah diváka k zobrazovaným událostem“). Jestliže bylo nescetněkrát poukazováno na boj o určitou mocenskou hegemonii, který je v mediální prezentaci v podstatě jakékoli skutečnosti přítomen, předkládaná práce poukazuje na to, že tento boj se netýká zdaleka jen selekce či způsobu prezentace nějakých „skutečností“, nýbrž vede se skutečně na bojišti tvořeném divákovým tělem, včetně jeho nejméně ovladatelných aspektů. Tuto tezi pokládám nakonec za nejzajímavější rys předkládané práce, kterou navrhuji hodnotit stupněm výborně.

Praha, 27.1.2012 Josef Fulka